

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 14 IULIE 1981¹

Gerhard Züchner
împotriva
Bayerische Vereinsbank AG

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare
formulată de Amtsgericht din Rosenheim (Republica Federală Germania)]

„Comisioane bancare”

Cauza 172/80

În cauza 172/80,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Amtsgericht din Rosenheim (Republica Federală Germania) pentru pronunțarea, în litigiul pendent în fața acestei instanțe între

GERHARD ZÜCHNER, din Rosenheim

și

BAYERISCHE VEREINSBANK AG, din München,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 85 și 86 din Tratatul CEE,

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart și T. Koopmans, președinți de cameră, A. O'Keefe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due și U. Everling, judecători,

avocat general: Sir Gordon Slynn,
grefier: domnul J. A. Pompe, grefier adjunct,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

- 1 Prin Ordonanța din 14 iulie 1980, primită la Curte la 29 iulie 1980, Amtsgericht din Rosenheim a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolelor 85 și 86 din tratat, pentru a stabili domeniul de aplicare a acestor dispoziții în ceea ce privește perceperea de către o instituție bancară, cu sediul în Republica Federală Germania, a unui comision pentru transferul, dintr-un stat membru în altul, a unei sume de bani prin intermediul unui cec.

¹ Limba de procedură: germana.

- 2 Din dosarul transmis de instanța națională reiese că, la 17 iulie 1979, titularul unui cont bancar deschis la Bayerische Vereinsbank din Rosenheim, în Republica Federală Germania, a tras asupra acestei instituții bancare un cec în valoare de 10 000 DM pe numele unui beneficiar cu reședința în Italia. Pentru această operațiune de transfer, instituția bancară menționată anterior a perceput din contul titularului o taxă cu titlu de comision bancar (Bearbeitungsgebühr) de 15 DM, reprezentând 0,15 % din valoarea sumei transferate.
- 3 Considerând că perceperea acestui comision contravine dispozițiilor Tratatului CEE, titularul contului bancar a sesizat Amtsgericht din Rosenheim cu o cerere de rambursare introdusă împotriva instituției bancare.
- 4 Acesta a susținut, între altele, că perceperea comisionului în litigiu era contrară articolelor 85 și 86 din tratat, întrucât corespundea unei practici concertate, aplicată de toate instituțiile bancare sau de majoritatea acestora, atât în Republica Federală Germania, cât și în celelalte state ale Comunității, ceea ce era contrar regulilor de concurență și putea aduce atingere comerțului dintre statele membre.
- 5 Pentru a clarifica, în special, ultimul punct, instanța națională a decis, în temeiul articolului 177 din tratat, să adreseze Curții următoarea întrebare:

„În cadrul transferurilor de capital și altor plăți între bănci în cadrul pieței comune, perceperea unui comision bancar uniform de 0,15 % din suma transferată încalcă articolele 85 și 86 din Tratatul CEE, reprezentând o practică concertată care poate aduce atingere comerțului?”

- 6 Pârâta în acțiunea principală a invocat, în cursul procedurii orale, o obiecție preliminară, susținând că întrebarea privind interpretarea adresată de instanța națională era lipsită de obiect întrucât dispozițiile tratatului privind regulile de concurență nu erau aplicabile, într-o foarte mare măsură, instituțiilor bancare. Aceasta a susținut că din cauza naturii speciale a serviciilor prestate de instituțiile respective și a rolului important pe care acestea îl joacă în operațiunile de transfer de capital, trebuie considerate a fi întreprinderi „care au sarcina de a gestiona servicii de interes economic general”, în sensul articolului 90 alineatul (2) din tratat, nefăcând astfel, în temeiul acestei dispoziții, obiectul regulilor de concurență prevăzute la articolele 85 și 86 din tratat. De asemenea, aceasta a invocat, în susținerea argumentului său, dispozițiile articolelor 104 și următoarelor din tratat privind „politica economică”.
- 7 Transferurile efectuate în mod obișnuit de instituțiile bancare din fondurile clienților lor dintr-un stat membru în altul, deși constituie operațiuni care țin de misiunea specifică băncilor în ceea ce privește în special circulația internațională a capitalurilor, nu sunt suficiente ca atare pentru a recunoaște acestor instituții caracterul de întreprinderi în sensul articolului 90 alineatul (2) din tratat, cu excepția cazului în care se poate face dovada că prin efectuarea acestor transferuri instituțiile respective gestionează un serviciu de interes economic general, care le este încredințat printr-un act al autorității publice.
- 8 Cu privire la articolele 104 și următoarele din tratat, aceste dispoziții nu urmăresc în niciun caz să determine exceptarea băncilor de la regulile de concurență din tratat. Aceste dispoziții, incluse în titlul II capitolul 2 din tratat, cu privire la „Balanța de plăți”, se limitează la a stipula că trebuie să existe o coordonare între statele membre în domeniul politicii economice și prevăd, în acest sens, colaborarea între serviciile competente ale administrațiilor naționale și între băncile centrale ale statelor membre, pentru a permite îndeplinirea obiectivelor tratatului.

- 9 Având în vedere toate aceste elemente, obiecția invocată de pârâta în acțiunea principală trebuie să fie respinsă.
- 10 Instanța națională a adresat întrebarea privind interpretarea făcând trimitere la perceperea unui comision bancar uniform de 0,15 % pentru tranzacțiile respective. Această întrebare a fost adresată atât cu privire la articolul 85, cât și cu privire la articolul 86 din tratat. Având în vedere că ordonanța de trimitere consideră drept posibilă încălcarea a regulilor comunitare de concurență numai existența unor practici concertate și având în vedere că articolul 86 se referă la folosirea în mod abuziv a unei poziții dominante, fără a include cazurile de practici concertate cărora li se aplică numai dispozițiile articolului 85, este necesar să se limiteze în acest caz examinarea întrebării adresate la acest ultim articol.
- 11 În sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat, „sunt incompatibile cu piața comună și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot aduce atingere comerțului dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în interiorul pieței interne.”
- 12 Astfel cum Curtea a arătat, în special, în Hotărârea din 14 iulie 1972 (ICI împotriva Comisiei, 48/69, Rec., p. 619), o practică concertată în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat constituie o formă de coordonare între întreprinderi care, fără a fi ajuns la etapa încheierii unui acord propriu-zis, recurg cu bună știință la o cooperare practică între acestea în detrimentul concurenței.
- 13 De asemenea, în Hotărârea sa din 16 decembrie 1975 (Cauzele conexe Suiker Unie împotriva Comisiei, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73–114/73, Rec., p. 1663) Curtea s-a pronunțat că acele criterii de coordonare și cooperare care pot constitui o practică concertată, departe de a impune elaborarea unui veritabil „plan”, trebuie să fie interpretate în lumina conceptelor inerente dispozițiilor tratatului referitoare la concurență, conform cărora orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o desfășoare pe piața comună și condițiile pe care intenționează să le ofere clienților.
- 14 Deși este adevărat că necesitatea existenței autonome nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent comportamentului constatat sau anticipat al concurenților lor, aceasta exclude ferm orice contact direct sau indirect între astfel de operatori ce are ca obiect sau ca efect determinarea unor condiții de concurență ce nu corespund condițiilor normale de pe piața relevantă, ținând seama de natura produselor sau a prestațiilor efectuate, de dimensiunea și numărul întreprinderilor, precum și de volumul pieței respective.
- 15 Conform reclamantului în acțiunea principală, în prezenta cauză există o practică concertată ca urmare a aplicării, de către toate băncile sau de majoritatea acestora, în interiorul pieței comune sau cel puțin în Republica Federală Germania, a unui comision uniform pentru transferurile de sume de valoare similară efectuate către alte state membre.
- 16 Pârâta în acțiunea principală nu a exclus posibilitatea ca, pentru operațiunile de transfer de acest tip, să se perceapă un comision de aceeași valoare în celelalte state membre. Cu toate acestea, a precizat că un comportament paralel nu rezultă dintr-un acord sau dintr-o practică concertată între aceste bănci, care are ca obiect sau ca efect un rezultat interzis prin articolul 85 din tratat. Aceasta a explicat că perceperea comisionului respectiv își găsește justificarea în costurile specifice unor astfel de transferuri, în special, ca urmare a complexității operațiunilor de schimb pe care le presupun, și a precizat, pe de altă parte, că perceperea unui comision

uniform pentru orice transfer de o anumită valoare nu reprezintă decât o contribuție parțială la costul total al operațiunilor de transfer efectuate în mod normal.

- 17 Faptul că respectivul comision își are justificarea în costurile specifice operațiunilor de transfer în străinătate efectuate în mod normal de către bănci în serviciul clienților lor, precum și că reprezintă astfel o rambursare, chiar și parțială, a acestor costuri, percepute uniform de la toți beneficiarii prestației, nu exclude posibilitatea ca un comportament paralel în acest domeniu să poată, indiferent de justificarea sa, să ducă la o coordonare între bănci care poate constitui o practică concertată în sensul articolului 85 din tratat.
- 18 O astfel de practică ar putea, ca urmare a conținutului său care include tranzacțiile internaționale, să aducă atingere comerțului dintre statele membre, în sensul articolului menționat anterior, noțiunea de „comerț” prevăzută de acest articol având un domeniu de aplicare amplu, care include și tranzacțiile monetare.
- 19 De asemenea, practica respectivă ar intra sub incidența interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) din tratat, în cazul în care s-ar dovedi că obiectul sau efectul său constă în afectarea într-o manieră semnificativă a concurenței pe piața tranzacțiilor monetare efectuate de către bănci dintr-un stat membru în altul.
- 20 Acesta ar fi cazul, în special, dacă o practică concertată ar permite băncilor care participă la aceasta să concretizeze condițiile dobândite și să îi priveze pe clienții lor de posibilitatea efectivă de a beneficia de prestațiile mai avantajoase care le-ar putea fi oferite în condiții normale de concurență.
- 21 Aceasta reprezintă o problemă de fapt pe care numai instanța competentă să soluționeze fondul cauzei poate să o aprecieze. În acest sens, trebuie să se examineze dacă între băncile care au un comportament paralel există contacte sau, cel puțin, schimburi de informații, între altele, cu privire la valoarea comisionelor efectiv percepute pentru operațiuni de transfer asemănătoare care au fost efectuate sau sunt anticipate și dacă, având în vedere condițiile pieței relevante, valoarea comisionului perceput uniform nu diferă de cel care ar fi rezultat dintr-o concurență liberă. Totodată, trebuie să se ia în considerare numărul și dimensiunea, pe piața tranzacțiilor monetare între statele membre, băncilor care participă la o astfel de practică, precum și volumul transferurilor pentru care este perceput comisionul respectiv, în raport cu volumul global al transferurilor efectuate de către bănci dintr-un stat membru în altul.
- 22 Pentru toate aceste motive, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că un comportament paralel la perceperea unui comision bancar uniform pentru transferurile de bani dintr-un stat membru în altul efectuate de către bănci din fondurile clienților lor constituie o practică concertată, interzisă prin articolul 85 alineatul (1) din tratat, în cazul în care instanța națională stabilește că acel comportament paralel întrunește criteriile de coordonare și cooperare caracteristice unei astfel de practici și că aceasta poate să aducă atingere în mod semnificativ condițiilor de concurență pe piața prestațiilor specifice acestor transferuri.

Cu privire la cheltuielile de judecată

Cheltuielile efectuate de către Comisia Comunităților Europene, care a prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de Amtsgericht din Rosenheim, prin ordonanța din 14 iulie 1980, hotărăște:

Un comportament paralel de percepere a unui comision bancar uniform pentru transferurile de bani dintr-un stat membru în altul efectuate de către bănci din fondurile clienților lor constituie o practică concertată, interzisă prin articolul 85 alineatul (1) din tratat, în cazul în care instanța națională stabilește că acel comportament paralel întrunește criteriile de coordonare și cooperare caracteristice unei astfel de practici și că această practică poate să aducă atingere în mod semnificativ condițiilor de concurență pe piața prestațiilor specifice acestor transferuri.

Mertens de Wilmars
Bosco

Pescatore
Touffait

Mackenzie Stuart
Due

Koopmans
Everling

O'Keeffe
Everling

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 14 iulie 1981.

Grefier
A. Van Houtte

Președinte
J. Mertens de Wilmars